

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
KARS BAYINDIRLIK VE İSKAN İL MÜDÜRLÜĞÜ

KARS KENTLEŞME YERLEŞME VE MEKANSAL İNCELEME RAPORU

(sayfa:41-79)

ŞUBAT-2011

- **Rıza Yıldırıma ait Ev:**

Taşınmaz bodrum katı ile birlikte iki kattan oluşmaktadır. Baltık mimari tarzındaki taşınmaz düzgün kesme taştan yapılmış olup, günümüzde konut olarak kullanılmaktadır. (Tescil Tarihi=23.06.1988/88)

- **Murat Aksu'ya ait Konut:**

Kars merkezinde yapılmış olan Baltık mimari tarzındaki en güzel örneklerinden birisi olan bu taşınmaz bodrum katı ile birlikte üç katlı olarak andezit taşından inşa edilmiştir. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir plana sahip olan binanın giriş cephesi olan doğu cephesi yine yalancı sütun ve kartuşlarla süslenmiştir. Binanın arka cephesinde ahşap balkon bulunmaktadır. Pastane olarak kullanılan bina 2006 yılının sonlarında bir yangın sonucu bina hasar görmüştür. Günümüzde kullanılmamaktadır.

(Tescil Tarihi=23.06.1988/88)

- **İki Katlı Konut:**

19.yüzyıl Baltık mimarisinin son örneklerinden olan bina iki katlı olarak düzgün kesme andezit taşından yapılmıştır. Dış cephe duvarları süslemesiz olan bina günümüzde işyeri olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=09.11.2002/1307)

- **Tek Katlı Konut:**

Kars ili, Merkez Ortakapı mahallesinde bulunan tek katlı binanın güney ve batı cephe duvarları düzgün kesme bazalt taşından diğer cepheleri yığma olarak yapılmıştır. Bina 2001 yılında restore edilmiş olup, günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=09.11.2002/1307)

- **Tek Katlı Konut:**

Kars ili, Merkez Ortakapı mahallesinde bulunan binanın batı giriş cephe duvarı düzgün kesme bazalt taşından, diğer cepheleri yığma olarak yapılmıştır. Günümüzde konut olarak kullanılan taşınmazın kemer tonozlu büyük bir bahçe kapıcı mevcuttur.

(Tescil Tarihi=09.11.2002/1307)

- **Nurettin Karahancı Evi:**

Baltık mimari tarzındaki yapıların son örneklerinden olan tek katlı yapının doğuya bakan cephesi düzgün kesme taşından, diğer cepheleri yığma olarak yapılmıştır. Herhangi bir süsleme elemanı olmayan yapı günümüzde kullanılmamaktadır.

(Tescil Tarihi=23.06.1988/88)

- **İsmihan Güzelderen'e ait ev:**

19.yüzyıl Baltık mimari tarzında yapılmış olan taşınmaz dikdörtgen bir plana sahiptir. Tek katlı olan yapının dış cephe duvarlarında bordür süslemeler bulunmaktadır. Orijinal özelliklerini koruyarak günümüze ulaşmış olan yapı halen işyeri olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=09.11.2002/1307)

- **Tek Katlı Konut:**

19.yüzyıldan kalma bina tek katlı olup güneye bakan dış cephesi bordür süslemeli olarak yapılmıştır. Bir kere tadilat geçiren bina günümüzde işyeri olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=23.06.1988/88)

3.4-CUMHURİYET MAHALLESİ

- **İl Özel İdare Binası:**

19.yüzyıl sonunda Baltık mimari tarzında kilise binası olarak kullanılan binanın dış cephesindeki taş işçiliği özgündür. Cumhuriyetin ilanından sonra Ziraat Bankası olarak kullanılan eser 1984 yılında restore edilerek Anadolu Lisesi hizmet binası olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde Kars İl Genel Meclis Binası olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=23.06.1988/88)

- **Eski Gümrük Binası:**

19.yüzyıl sonunda yapılan bina Baltık mimari tarzına yakın işçiliktir. Cumhuriyetin ilanından sonra Kars Gümrük binası olarak kullanılmaya başlanmış olup 2001 yılındaki restorasyonu ile Kent Konsey Binası olarak hizmete açılmıştır.

(Tescil Tarihi=23.06.1988/88)

3.5-SUKAPI MAHALLESİ

- **Paşa Konağı:**

19. yüzyılda Baltık mimari tarzında kışlık köşk olarak inşa edilen taşınmaz orijinal özelliklerini koruyarak günümüze kadar ulaşan yapılardan birisidir. Binanın giriş cephesi yalancı sütun ve kartuşlarla süslenmiştir. Taşınmazın giriş kapısı üzerinde yer alan demir doğramalı sundurma yine orijinal özelliklerini koruyarak günümüze ulaşmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra kışlık köşk olarak kullanılan taşınmaz 1960'lı yıllardan sonra konak olarak kullanılmaya başlanılmış olup günümüzde Kafkas Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Binası olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=17.03.1989/128)

- **İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi:**

Kaleiçi Mahallesi, Dereiçi mevkiinde bulunan karmaşık yapının mimari elemanlarından biri olan Baltık Mimari tarzındaki iki katlı bina düzgün kesme bazalt taşından bordür süslemeli olarak yapılmıştır. Bina 1995-98 yıllarında restore edildikten sonra İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlık Binası olarak hizmete açılmış ve günümüzde de aynı amaçla kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=17.03.1989/128)

- **Dekanlık Binası:**

Merkez Kaleiçi mahallesi, Dereiçi mevkiindeki kompleks yapın diğer bir elemanı olan bu 2 katlı ve dikdörtgen planlı bina Baltık mimari tarzında düzgün kesme bazalt taşından bordür süslemeli olarak yapılmıştır. Uzun süre Tugay komutanlığı tarafından karargah binası olarak kullanılan bina restore edildikten sonra Dekanlık binası olarak hizmete açılmıştır. Günümüzde aynı amaçla kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=09.06.1995/674)

- **Fakülte tamirhane Binası:**

Merkez Kaleiçi mahallesi, Dereiçi mevkiindeki kompleks yapının diğer bir elemanı olan bu dikdörtgen planlı bina Baltık mimari tarzında düzgün kesme bazalt taşından bordür süslemeli olarak yapılmıştır. Uzun süre Tugay komutanlığı tarafından karargah binası olarak kullanılan bina restore edildikten sonra Dekanlık binası olarak hizmete açılmıştır. Günümüzde öğrenci kantini olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=09.06.1995/674)

- **Fakülte Binası:**

Merkez Kaleiçi mahallesi, Dereiçi mevkiinde bulunan 2 katlı bina düzgün kesme bazalt taşından bordür süslemeli olarak yapılmıştır. Bina 1995 yılında restore edildikten sonra İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanlık binası olarak hizmete açılmıştır. Günümüzde Fakülte Binası olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=09.06.1995/674)

3.6-İSTASYON MAHALLESİ

- Yazıcıların Evi (Aynalı Köşk):

19. yüzyılda Kars'ta yapılan Baltık mimari tarzındaki yapıların en önemli örneklerindendir. Kışlık konak olarak yapılan bina Aynalı köşk olarak da bilinmektedir. Kuzeye bakan dış cephe duvarında 1893 tarihli bir yapım kitabesi bulunmaktadır. Taşınmazın dış cephe duvarlarında yalancı sütun ve kartuş süslemeler cephelere hareketlilik kazandırmıştır. Binanın doğuya bakan arka bahçesinde büyük bir ahşap balkon yer bulunmaktadır. Taşınmaz Kars Belediyesi tarafından restore edilmektedir.

(Tescil Tarihi=23.06.1988/88)

- Süleyman Güvençal'ın Evi:

Kars merkezinde yapılmış olan Baltık mimari tarzındaki en güzel örneklerinden birisi olan bu taşınmaz bodrum katı ile birlikte üç katlı olarak andezit taşından inşa edilmiştir. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir plana sahip olan binanın giriş cephesi olan doğu cephesi yine yalancı sütun ve kartuşlarla süslenmiştir. Binanın arka cephesinde ahşap balkonu bulunmaktadır. Pastane olarak kullanılan

bina 2006 yılının sonlarında bir yangın sonucu bina hasar görmüştür. Günümüzde kullanılmamaktadır.

(Tescil Tarihi=24.11.2005/225)

- **Tek Katlı Ev:**

Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı ve tek katlı olarak yapılan yapı yine ilimizdeki Baltık mimari tarzındaki taşınmazların son örneklerindendir. Kuzeye bakan dış cephe duvarında yer alan pencerelerin çerçevelerinde bordür süslemeler bulunmaktadır. Yapı günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.

(Tescil Tarihi=09.11.2002/1307)

3.7-BÜLBÜL MAHALLESİ

- **Eski Kurşunoğlu İ.Ö.Okulu:**

19. yüzyılda Baltık mimari tarzında yapılmış olan bina " L" şeklinde bir plana sahiptir. Rus'lar öneminde askeri kışla olarak yapılan bina cumhuriyetin ilanından sonra 1970'li yıllarda onarılıp Kars ortaokulu binası olarak uzun süre kullanılmış. Bina düzgün kesme bazalt taşından iki katlı olarak yapılmış. Dış cephelerinde bordür süslemeleri olan taşınmaz bugün kullanılmıyor.

(Tescil Tarihi=04.07.2006/374)

4-KENTLEŞME-YERLEŞME VE MEKANSAL PLANLAMA SİSTEMİNİN MEVCUT DURUMU

Baltık tarzı bir mimariye sahip olan Kars; geniş, düzgün taş kaldırımllı caddeleri, büyük parkları, düzenli ızgara planıyla zengin ve çağdaş bir kent görünümündedir. Kuzeyden güneye uzanan dört ana caddeyi, doğudan batıya dört cadde dikey kesmekte, böylece 16 blok şeklinde oluşmaktadır.

Resim 4:Eski Belediye Binası

Resim 5:Kent Konseyi Binası

Belli bir mimari kültürün ürünü olan bu yapılar gün geçtikçe azalmakta, yok olmaktadır.

4.1-ATATÜRK MAHALLESİ

Nüfus yoğunluğu en az olan mahallelerden biri olan Atatürk Mahallesi kentin kuzeyinden girişte dağınık bir görünüm sergilemektedir. Yol boyunca uzanan konutların cephelerinin ve imar planına uygun yolların düzenlenmesiyle daha sağlıklı bir kent girişi görünümüne kavuşmuş olacaktır.

4.2-ALPARSLAN MAHALLESİ

Merkez mahallelerden biri olan Alparslan mahallesinde; parselasyon çalışması yapılarak görüntü kirliliğinin önüne geçilebilir. Merkez mahallenin çevre kirliliği hem sağlık hem de görsel anlamda kentleşme bilincinde olumsuz etki bırakmaktadır. Yolların onarılması ve planlamaya uygun yapılacak kaldırım çalışmalarıyla mahallenin daha sağlıklı bir görünüme kavuşması sağlanabilir.

4.3-AYDINLIKEVLER MAHALLESİ

Barınma yoğunluğunun yüksek olduğu kırsal mahallelerden biri olan Aydınlikevler mahallesi; kent için önem taşıyan Kars çayının geçtiği mahalle olma özelliği göstermektedir. Bu mahalleye yapılacak ilk müdahale dere ıslahı ve köprü

onarımlarıdır. Dere ıslahı sayesinde mahallede sağlığı tehdit eden unsurlar ortadan kaldırırken; dere ve çevresi daha modern bir görüntüye sahip olabilir. Çevredeki yabancı bitkiler kaldırılıp; iklim koşullarına uygun yapılacak bitkilendirme çalışmaları da yine bu çevrede rekreasyon alanı oluşmasına olanak sağlayabilir.

Ayrıca bu mahalleden geçen Kars çayı kenarlarının düzenlenerek; taşkınlara engel olacak sistemlerin yapılması ve çevresinde parklar oluşturarak yeni görünüm elde edilmesi sağlanabilir.

4.4-BAYRAMPAŞA MAHALLESİ

Bayrampaşa mahallesi nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu mahallelerden biridir. Merkez mahalle olan bu mahallede yapılacak kentsel dönüşümün başında şehir mezarlığının düzenlenmesi olacaktır. Ana yolun yanında yer alan mezarlık bakımsız haliyle oldukça kötü bir görünüm sergilemektedir. Mezarlık alanının çevre duvarlarının yükseltilmesiyle oluşacak yola cepheli yüzeyler reklam panoları için yüzey oluştururken; aynı zamanda mezarlık alanının gizlenmesini sağlayacaktır. İklim koşullarına uygun olarak yapılacak peyzaj ve ara yol çalışmaları ile bu alan kente kazandırılmış olacaktır.

4.5-BÜLBÜL MAHALLESİ

Konut sayısı ve barınma yoğunluğunun yüksek olduğu bir mahalle olan Bülbül mahallesi; çevre kirliliği ve bakımsızlığıyla dikkat çekmektedir. Atıl durumda olan virane yapılar bu alanın daha da kötü görünmesine neden olurken; günümüz koşullarına yakışmayan yollarla kent için olumsuz portre çizmektedir. Bu mahalle

için imar planlarının en kısa sürede hazırlanarak; yol ve tretuar çalışmalarına öncelik verilmesi gerekmektedir.

4.6-CUMHURİYET MAHALLESİ

Merkez mahallelerden biri olan Cumhuriyet mahallesi;3.71 barınma yoğunluğuna ve 68.38 nüfus yoğunluğuna sahiptir. Caddelerin kimlikli birer sirkülasyon aracı olması gereken mahallelerden biri olan bu mahallede; yol cadde ve tretuar çalışmaları yapılmalı; aydınlatma üniteleri yenilenmeli ve iklim koşullarına uygun tretuarlarda ağaçlandırma çalışmaları yapılmalıdır.

4.7-FEVZİÇAKMAK MAHALLESİ

Merkezden uzak; nüfus yoğunluğunun ise çok düşük olduğu bir mahalle olan Fevziçakmak mahallesinde alınması gereken tedbirlerin başında sokakların iyileştirilmesi gelmektedir. Yapıların çoğunlukla tek katlı müstakil olduğu mahallede yapılacak altyapı çalışmasıyla da mahallenin öncelikli ihtiyaçları karşılanmış olacaktır.

4.8-HAFIZPAŞA MAHALLESİ

Kentin doğusunda yer alan mahalle yine nüfus yoğunluğu bakımından gerilerde olan bir yerleşim bölgesidir.

Plansız kentleşmenin hem görsel hem de fiziki şartlar için önem teşkil etmesinden dolayı; bu mahallede imar ve parselasyon çalışmalarının hızlandırılması ve kent yoğunluğunun bu bölgeye doğru gelişmesi için yatırım projeleri hazırlanmalı; yatırımcılar bu anlamda desteklenmelidir.

4.9-BAHÇELİEVLER MAHALLESİ

Hafız Paşa - Alpaslan - 30 Ekim Mahalleri arasında kalan mahalledir. Mahalle yapısı yapılaşma olarak çevre yolundan merkeze doğru yoğunlaşmaktadır. 2000 kişiye yaklaşan nüfusu ile gelişmekte olan bir mahalledir. Mahallenin yapılaşan bölümlerinde yollar genelde bakımsız ve kaplamasızdır. Mahalle çevre yoluna doğru gelişmektedir.

4.10-HALİTPAŞA MAHALLESİ

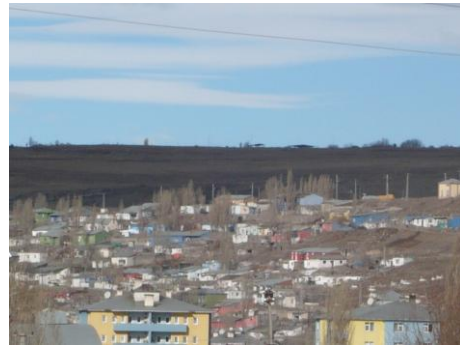
Alpaslan - Yenişehir - Örnek - Yeni Mah. Mahalleleri arasında kalan alanda kuruludur. Mahalle genelde tek katlı konutlardan oluşmaktadır fakat ana arterlerde çok katlı binalar boy göstermektedir. Yeni yapılaşmakta olan bir mahalle olup 6000'e yakın kişi bu mahallede ikamet etmektedir. Genel sorunlar yolların bakımsızlığı ve altyapı sorunlarıdır. Mahalle içinden geçen su tahliye kanalları açıktan geçmekte ve bakımsızlığı dikkat çekmektedir. Bu kanalların üstü açık olması sonucu kanal kenarında bulunan konutların doğrudan yola bağlantısını engellemekte ve bu konutlardan yola ulaşmakta basit köprüler kullanılmaktadır. Ayrıca yine kanalların açık olması kanalların çöplüğe dönüşmesine sebebiyet vermekte ve kanalın yapılış amacına hizmet etmesini engellemektedir. Mahalle içinde bulunan bazı terk edilmiş veya yıkılmış bina kalıntıları temizlenerek mahallede daha düzenli bir görünüm yakalanabilir.

4.11-İSTASYON MAHALLESİ

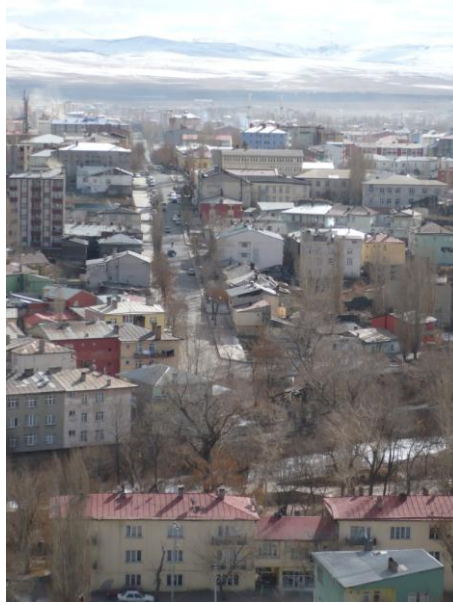
Kars il merkezinin eski mahallelerinden biri olup konut yoğunluğu fazla olan bir mahalledir. Mahalle de yaklaşık olarak 7000 kişi ikamet etmektedir. Mahalle düzenli bir yapı sergilemekte olup planlaması grid şeklinde yapılmıştır. Çok katlı yapılaşma diğer mahallerle oranla daha fazladır. Fakat şehrin tamamında olduğu gibi yolların bakımsızlığı ve genel çevre temizliği ve kaldırımların yetersizliği dikkat çekmektedir.

4.12-KALEİÇİ MAHALLESİ

Kaleiçi Mahallesi şehrimizin en eski mahallerinden biri olup düzensiz yapılaşması ile dikkat çekmektedir. Bu mahalledeki arazi yapısı meyillidir. Bunun sonucu olarak altyapının buralara ulaştırılmasında ve yenilenmesinde sıkıntı yaşanmaktadır. Mahalle içerisinde birçok tarihi yapı bulunmakta ve dengesiz yapılaşma içinde tarihi doku yok olmaktadır. Bu mahallenin Kaleyi de içine alan bir proje içerisinde değerlendirilip yeniden yapılandırılması düşünülebilir. Böylece kent büyük bir rekreasyon alanına kavuşmuş olacak ve kentte eksikliği en çok hissedilen sorunlardan birine nispeten çözüm olacaktır. Ayrıca bu bölgede tarihi dokunun ön plana çıkartılmasıyla kale ile şehrin tarihi dokusunun bütünleşmesi sağlanarak örnek bir alan oluşturulabilir kent müzesinin de bu alana taşınması ile bu şehirdeki turizmi de canlandırabilir.

4.13-ORTAKAPI MAHALLESİ

Ortakapi mahallesi şehrin tarihi yapılarının çokça bulunduğu bir alanda yer almaktadır. Bu mahallede birçok kamu kurumu faaliyet göstermekte ve kurumların çoğu bu tarihi yapıları kullanmaktadır. Bu durum tarihin korunması açısından önemli bir olgudur. Mahallenin planı yine birbirini dik kesen ana arterlerden oluşmakta ve düzenli bir görünüm sergilememektedir. Mahalle mesai saatleri içinde yoğun bir trafiğe maruz kalmakta ve bunun sonucu olarak otopark sorunu yaşanmaktadır. Araçların yol üzerine park etmeleri trafiği daha da yoğunlaştırmaktadır. Bu durum da mahalle için alınabilecek önlemlerin başında planlanması gereken; katlı otopark projesidir.

4.14-MERKEZ MAHALLESİ

Merkez mahalle; plan ve bina yapıları olarak İstasyon Mahallesi ile aynı özellikleri taşımakta fakat bu mahallede daha yoğun ticaretin olması trafiğin yoğun olmasına neden olmaktadır. Ticari alanlarda bulunan yolların darlığı otopark sorunu oluşmasına yol açmakta; araçların yollara bırakılması da trafiğin daha da yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Mahalle de kaldırımların yetersizliği ve bakımsızlığı dikkat çekmektedir. Mahallenin genel yapısı ticaret yoğun olduğu için bu bölgede katlı otopark düşünülmesi gerekmektedir.

4.15-PAŞAÇAYIRI MAHALLESİ

Paşacayırı Mahallesi şehrin Erzurum girişinde yer almaktadır. Mahalle şehre ait bir mahalleden ziyade kente yakın bir köy görünümündedir. Altyapı eksikliği hemen dikkat çekmektedir. Mahalle içersinden geçen eski Erzurum yolu şehre ulaşımın çevre yoluna kayması sonucu bakım ve onarımı yapılmadığı için çok kötü durumdadır. Şehrin küçük sanayisi bu mahallede yer almaktadır. Mahallede bulunan arsa sınırları belirsiz ve dolayısıyla yollar gelişigüze'dir.

4.16-KARADAĞ MAHALLESİ

Karadağ Mahallesi 717 ha alanı ile kentin ikinci büyük yüz ölçümüne sahip mahallesi olmasına karşın, nüfus yoğunluğu ve yaşayan kişi sayısı bakımından en az nüfusa sahip mahallesidir. Nüfusunu köylerden kente göç eden aileler oluşturmaktadır. Yapıların büyük bir bölümünü tek katlı yığma binalar oluşturmakta ve bugünkü durumuyla daha çok gecekondulaşma bölgesi görünümündedir. Bu mahallenin en belirgin yapıları İl Özel İdare Binası ile kentin Otobüs Terminal Binasıdır. Ayrıca taşınması düşünülen hayvan pazarı da bu mahallede yer almaktadır.

Yerel Yönetimin gelişen kent için yeni bir imar planı olmadığından mahalledeki mevcut yapıların büyük bir bölümü imarsız yapılmıştır. Sonradan çıkarılan imar planı da bu soruna çözüm olamamıştır. Bu nedenle kentin bütününe ait bir alt yapı sorunu olduğunu düşündüğümüzde, Karadağ Mahallesi alt yapı hizmetinden mahrum kalmış bir yerleşkedir. Ayrıca bu mahalledeki yapılar mühendislik hizmetlerinden yararlanmadığından bir afet durumunda tehlike oluşturmaktadır.

4.17-ŞEHİTLER MAHALLESİ

331 ha alanı ve 5977 kişi nüfusu ile kentin 3. büyük mahallesidir. Buna karşın nüfus yoğunluğu bakımından kentin mahalleleri arasında orta sıralarda yer almaktadır. Daha çok yeni yapıların yer aldığı bu mahalle toplu konut bölgesi olarak göze çarpmaktadır.

Kentin hemen hemen tüm yerleşkelerinde mevcut sorunlar bu mahallede de görülmektedir. Gerekli rekreasyon alanları ile park ve yeşil alan düzenlemelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Mahallenin ortasından geçen derenin ıslah çalışmaları ve evre düzenlerinin yapılması gerekmektedir.

4.18-YENİ MAHALLE

Kentin en küçük yüzölçümüne sahip mahallesidir. Yeni Türkiye Cumhuriyeti ile planlı şehirleşme dahilinde kurulan ilk mahallerinden biridir. Bu yerleşkede resmi kurumlar ve konut bölgeleri ön plana çıkmaktadır.

Kentin yenilenen şu şebekesi nedeniyle yapılan kazı çalışmaları sonucu araç yolları ve yaya kaldırımları büyük ölçüde zarar görmektedir. Ayrıca araç yollarının dar olması, buna karşın kaldırımların daha geniş tutulması nedeniyle de araç trafiği bakımından sorunlara yol açmaktadır.

Alt yapı çalışmalarının hızlı bir şekilde tamamlanıp, kentin daha ağdaş yol ve kaldırım düzenlemesine geçilmesi gerekmektedir. Ayrıca şehir merkezi olması nedeniyle yer yer dinlenme alanları (oturma bankları, pergola vs.) ile şehrin ihtiyaı olan yeşil görünüm için kaldırımlar üzerinde planlı ağaç ihtiyaı giderilmelidir.

4.19-YENİşEHİR MAHALLESİ

Nüfus olarak 4, yüzölçümü olarak ise kentin 2. büyük mahallesidir. Bu mahallede imara uygun yeni yapılara rastlanacağı gibi, dışarıdan glerle kente yerleşen ailelerin kaçak olarak yaptığı konutlara da rastlanmaktadır. Bu mahallede nadir de olsa sanayi tesislerine de rastlanmaktadır.

İmar planında görülen bir çok yol henüz tamamlanmamış olup, tamamlanması öncelikli olması gerekmektedir. Yine yeşil alan ve park düzenlemeleri de mahallenin acil ihtiyaçlarındandır.

4.20-ÖRNEK MAHALLESİ

Konumu itibariyle kent merkezine yakın olmasına karşın şehrin merkezini oluşturan mahallelere nispeten sakin yapısıyla dikkat çekmektedir. Hektar başına düşen 31.37 kişi sayısı ile insan yoğunluğunun az olduğu gözlemlerle de hissedilmektedir. Ticari bölgeler bu mahallede pek fazla göze çarpmaz.

Kentin tüm mahalleri için söz edebileceğimiz sorunlar Örnek Mahallesi içinde geçerli olacaktır. Yetersiz alt yapı hizmetleri, yolların bakımsızlığı ve çok nadir rastladığımız yeşil alanlar mahallenin başlıca sorunlarıdır.

Mahallenin ortasından geçen derenin ıslah ve çevre düzeni çalışmaları yapılmalı; daha iyi bir görünüm kazanması sağlanmalıdır.

4.21-YUSUFPAŞA MAHALLESİ

Yüzölçümü olarak kentin en küçük 5. Mahallesi olmasına karşın, hektar başına düşen 90.36 kişi insan sayısı ile nüfus olarak 5. Büyük mahallesidir. Konut bölgelerinin yanı sıra, küçük ve orta ölçekli esnafın faaliyet gösterdiği kentin en canlı mahallelerinden biridir.

Araç ve yaya trafiğinin en yoğun olarak hissedildiği mahallelerin başında gelen Yusufpaşa Mahallesi'nde otopark ihtiyacı dikkat çekmektedir. Kent, kendi imkanları doğrultusunda yolların bir bölümünü otopark olarak kullanarak buna

geçici bir çözüm üretse de, bu hem yetersiz, hem de sağlıksızdır. Yol kenarlarına gelişi güzel park edilen araçlar hem trafiği olumsuz etkilemekte, hem de zaten yayalar için az olan sirkülasyon alanlarını daha da düşürmektedir. Ayrıca insanların temel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri (yeme, içme, eğlence, yeşil alan vs.) yerlerin bu mahallede yer almasına karşın bu alanlar talepler karşısında yetersiz kalmaktadır.

4.22-30 EKİM MAHALLESİ

30 Ekim mahallesinde nüfus yoğunluğunun düşük olma sebebi bu mahallenin yenikurulmuş olmasındandır. Kentin güneydoğu istikametinde gelişme göstermesiyle ortaya çıkan mahalle siteleri çok katlı apartmanlarla çevrelenmiştir. TOKİ konutlarının bulunduğu mahallede çevre tanzimi ve oyun parklarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

4.23-SUKAPI MAHALLESİ

Kentin kuzeyinde ve merkezden uzak bir yerleşke olan Sukapı mahallesinde nüfus yoğunluğunun enaz olduğu mahalle olarak göze çarpmaktadır. Gecekondü mahallesi diye de tabir edilen bu mahallede kısa sürede imar çalışmaları yapılmalı, altyapı ve yol tamiratlarına hız verilmelidir.

5-ORTAYA ÇIKAN BAŞLICA SORUNLAR

5.1-Plansız Yapılaşmadan Kaynaklanan Sorunlar

Kentten büyük ölçüde göç verildiği için kırsal yerleşmelerin merkeze gelişile; plansız alanlarda ölçsüz büyümeler mevcuttur. Bu durum kent merkezinin cazibesinin kaybolmasına ve istenen kent silüetine aykırı durmaktadır. Planlanmış alanlar içinde yer alan birbirinden kopuk alanlar mevcut talep doğrultusunda gelişmekte ve gelişmenin etaplar halinde yönlendirilmesi mümkün olamamaktadır.

Çarpık kentleşme hem yapıların estetik ve malzeme yönünden kalitesiz olmasına hem de kültürel mimarinin özelliklerini taşımayan estetiksiz yapılar nedeniyle görüntü kirliliği oluşmasına neden olmaktadır.

Şehrimizde yapılaşma ve altyapı planlamasının eşgüdömlü olarak yürütölememesi sonucunda bu problemler ortaya çıkmaktadır.

Resim 6:Plansız yapılaşmaya bir örnek

✓ **Çözüm Önerileri**

İmar planının acilen yenilenmesi ve yapılacak olan imar planın uygulanmasında tavizsiz bir yol izlenmelidir.

Yapılacak olan projelerin imar planına uygun olması ve tarihi dokuyla tezat yaratmayacak şekilde hazırlanması gerekmektedir.

Kentin sürdürülebilir ve çağdaş revizyon planlara ihtiyacı tespit edilmiş olup; yerel yönetimin kaçak yapılaşmanın önüne geçerek; planlı, kent estetiğine, tarihi ve kültürel dokusuna uygun yapıların yapılması için gerekli idari tedbirleri alarak sağlıklı ve düzenli denetimini sağlaması gerekmektedir.

5.2-Alt Yapı Sorunları (içme suyu şebeke hattı, kanalizasyon hattı, yağmur direnaj hattı vs...)

Kars il merkezinde altyapının yeterli olmadığı ve plansız kentleşme sonucu belediyenin de bazı mahallelere altyapı götürmede zorlandığı bir gerçektir. İçme suyu şehrin tamamının da bir sorun haline gelmiştir. Şehirde yağmur suyu tahliyeleri yetersiz olmasından dolayı yağmur ve kar erimeleri sonucunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Kars Belediyesinin içme suyu konusunda çalışmaları şu anda sürmekte olup; bu çalışmaların biran önce bitirilmesi şehre ferahlık sağlayacaktır.

İlin alt yapısıyla ilgili hazırlanan yatırım programının bir bütünlük arz etmesi için; ilgili kurumların gerekli koordinasyonu sağlayıp, çalışmalara hız vermesi gerekmektedir.

Dolayısıyla kent; sağlıklı bir alt yapıya henüz tam anlamıyla kavuşmamıştır.

Resim 7:Altyapı çalışmalarına bir örnek

Planlanan alanlar içindeki parçalı gelişmeler ve bu alanlara altyapı sunumu zorunluluğu, gelişme potansiyeli olmayan bazı alanların da altyapı projeleri içinde yer almasına ve altyapı maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır.

Resim 8:Altyapı sorununa bir örnek

✓ **Çözüm Önerileri**

Kentin temiz ve yaşanabilir olabilmesi için artan nüfusa ve yenilenen teknolojiye paralel olarak alt yapı ihtiyacının giderilmesi gerekmektedir. Belediye tarafından alt yapı planlaması doğru ve güncel tutulmalı ; projelendirme ve fizibilite çalışmaları için yeterli kaynak ayrılmalıdır.

Yağmur ve kar suyu tahliyesi için ise yolların balıksırtı şeklinde inşası ve kaldırım kenarlarına yapılacak olan kapalı mazgallar ile yol ve kaldırım üzerindeki suyun tahliyesi sağlanabilir.

5.3-Ulaşım Sorunları

Refah seviyesinin yükselmesi ve oto sahipliliğinin giderek yaygınlaşmasıyla, kentte araba kullanımındaki artışa paralel olarak kentsel yayılma süreçlerinin yaşandığı gözlemlenmektedir. Toplu taşıma hizmetlerinin sunumu özel araç kullanımıyla rekabette yetersiz kalmakta, dolayısıyla ulaşımdan kaynaklanan çevre kirliliği sürdürülebilir kentleşmeyi tehdit eden önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentte toplu taşıma araçları olarak dolmuşlar hizmet vermektedir. Fakat bu araçların şehrin tamamına hizmet vermemeleri ve ekonomik olmamaları göz önünde bulundurulduğunda bu taşıma sisteminin toplu taşımaya giremeyeceği gözlemlenmiştir.

Kent içi ulaşım problemlerden biri de ulaşım yollarının bakımsız ve asfalt olmayışıdır. Ayrıca kent merkezinde bulunan sinyalizasyon sisteminin çalışır durumda olmamasından kaynaklanan trafik sorunu yaşanmaktadır.

Şehir merkezinde araç sayısının fazlalığından dolayı; cadde ve sokaklara gelişigüzel park edilen araçlar otopark ihtiyacının had safhada olduğunu göstermektedir.

Kentin master ulaşım planının olmayışı da kentsel gelişim sürecinin tamamlanmasına engeldir.

✓ *Çözüm Önerileri*

Ulaşım sorunlarının çözümünde öncelikle yapılması gereken master ulaşım planının hazırlanması olmalıdır. Bu plan oluşturulurken kentin tarihi ve kültürel dokusu dikkate alınmalı; öncelik olarak yaya yolları geliştirilmeli; toplu taşıma araçlarının taşımacılıktaki payı arttırılmalıdır. Ayrıca toplu taşımanın devreye sokulması ve bisiklet yolları açılarak halkın teşvik edilmesi ile bu bölgenin trafik ve park sorunu kısmen çözülebilecektir. Daha az araç kullanımı bireysel, kent ve ülke ekonomisi için olduğu kadar atık sera gazların azalması açısından da faydalı olacaktır. Hazırlanacak plan doğrultusunda kent merkezindeki trafik yoğunluğuna yol açan park probleminin çözülmesi yönünde çalışmalara öncelik verilmelidir.

Özellikle Ordu, GAMP., Atatürk, Kazım Karabekir Caddelerinde yoğun ticari ve kamu faaliyetlerinin bulunması bu yollarda hem trafik hem de park sorunu oluşmasına yol açtığından; bu bölgede acil olarak katlı otoparka ihtiyaç duyulmaktadır.

Kentin alt yapı sorunları çözüme kavuşturulup ; trafik yollarının modern kente yakışır hale getirilmesi ve sinyalizasyon sisteminin devreye girerek trafik akışının düzenlenmesi sağlanmalıdır.

5.4- Tarihi Dokunun Bozulmasından Kaynaklanan Sorunlar

Kentin tarihi çevresi artan nüfus, çarpık yapılaşma ve yanlış uygulanan politikalar sonucu zarar görmekte; kentte bir çok tarihi değere sahip yapı yanlış uygulanan imar planları ve kaçak yapılaşma sonucu kent dokusu içerisinde kaybolmaktadır.

Şehirde Baltık mimari tarzda yapılan yapılar (kamu malı olanlar hariç) yeterli derecede sahip çıkılmadığından dolayı metruk hale dönüşmüş; artan konut ihtiyacı talebini karşılamak için de bu tarihi yapılar kanunsuz yollarla ekonomik rant sağlamak için yok edilmektedir.

✓ *Çözüm Önerileri*

İlimizde tarihi nitelik taşıyan birçok bina bulunmaktadır. Bunların en önemlisi Kars kalesidir. Şehrin simgesi durumundaki bu yapının daha belirgin olarak öne çıkartılması gerekmektedir. Kale ışıklandırılarak daha da ön plana çıkartılabilir. Atıl duran yapıların iyileştirilerek sosyal tesis binaları olarak kullanılmasının sağlanması bu çevreyi kentin cazibe merkezi haline getirecektir.

Bunun dışında kalan taşınmaz kültür varlıkları için restorasyon yoluyla atıl durumdaki bu binaların günlük hayata kazandırılması gerekmektedir. Kazandırılan veya hali hazırda kullanılmakta olan binaların bazıları kamu hizmet binası olarak kullanılmaktadır.

Kullanılabilecek durumda olup da kullanılmayan veya restore edilmesi gereken binaların bir an önce hayata geçirilmesi için özel sektör teşvik edilerek bu binaların hizmet veya yönetim binaları olarak kullanımları sağlanabilir. Örneğin bu binaların yoğun olarak bulundukları Yusufpaşa mahallesi için yapılacak çalışmalar sonucu oluşturulacak olan bir şablon ile bu bölgenin tarihi dokuya uygun olarak inşası sağlanabilir.

5.5-Parklar Ve Yeşil Alanlarla İlgili Sorunlar

Kentin birçok noktasında bulunan park ve yeşil alanlar merkezde kısır kalmış yerler olarak tespit edilmiştir.

Çocuk oyun alanlarının yetersizliği ve olanlarında bakımsız olduğu tespitinden yola çıkarak; parkların yaşayabilirliğini sağlayan en önemli unsurun çocuklar olduğu düşünülmelidir. Kentte bulunan parklar ve durumları aşağıda belirtilmiştir;

- **Başbakanlık Toki Parkı :**

Toki konutlarının yanında bulunan park, çocuk oyununa sahip olsa da, çevre düzenlemesi eksikliği ve özellikle kaldırımların onarılma ihtiyacı olduğu göze çarpan eksikliklerdir. Çocuk oyun alanı bulunan bu parkta çocukların güvenliği ve kazalara sebep vermesini engellemek için bu eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

- **Buzhane Parkı:**

Kentin önemli bir geçiş güzergahında bulunan park; Kars çayının yanında bulunması bakımından da oldukça önemlidir.

Parkın zemini ve çevresinde yapılacak peyzaj çalışmasıyla; bu alanın çeşitli etkinliklerin veya sergilerin yapılmasına elverişli meydana dönüştürülmesi sağlanabilir.

- **Bülbül Mahallesi Parkı:**

Bülbül mahallesindeki parkta da ilk dikkati çeken yine parkın bakımsız oluşudur. Çocuk oyun aletlerinin paslı ve boyasız oluşu; hem çocuklar için sağlıksız hem de kent için kötü bir görüntü sergilenmesine neden olmaktadır.

Park güvenliği açısından çevrelenmiş duvarın tellerle desteklenmesi olabilecek çeşitli kazalara zemin hazırlamaktadır. Bunun yerine duvarın yükseltilmesi veya düz, plastik esaslı parmaklıklar kullanılması daha doğru olacaktır.

- **Fevziçakmak Mahallesi Parkı:**

Fevziçakmak mahallesinde bulunan parkta içinde çocuk oyun alanı barındıran parklardan biridir. Bu durumda da yine çocukların güvenliği ve bir kazaya sebebiyet vermemesi açısından çocuk oyun alanının bordür, ahşap vb.. elemanlarla çevrelenmesi; içerisinin yine kauçuk kaplama veya oyun kumuyla doldurulması gerekmektedir.

Yine diğer parklarda da gözlemlendiği gibi oyun elemanlarının bakım ve onarımlarının yapılması gerekmektedir.

- **Kaleiçi Mahallesi Parkı:**

Kent genelindeki parklarda tespit edilmiş olan bakım ve onarım eksikliğine bir örnekte Kaleiçi Mahallesi'nde bulunan parktır. Çocukların güvenliğini tehlikeye sokacak bir çok unsuru bünyesinde barındıran parkın ortasında bulunan dikdörtgen şeklindeki atıl kalmış havuzun kaldırılması yada çevresinde çeşitli tedbirler alınıp kum havuzuna dönüştürülmesi daha kullanışlı ve sağlıklı bir girişim olacaktır. Ayrıca yine çocuk oyun gruplarının boya ve onarımlarının yapılması ve yeni oyun gruplarının alınması sağlanmalıdır.

- **Merkez Mahalle Parkı:**

Kent merkezinde bulunan parkın çevre temizliğinin düzenli olarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca yürüyüş yolu olarak yapılan kısa yolların bordürlerle çevrelenmesi hem görüntü açısından tamamlanmış bir yol ifadesi olur hem de köşelerin yuvarlatılması sağlanarak çocuklar için tehlike oluşturmasını engellemiş olur.

Kentte bulunan ana toplanma mekanlarının azlığı dikkat çekmektedir. Bu mekanlar hem toplumsal bütünleşme hem de kent kültürü açısından önem arz etmektedir. Yine kentte yaşayanlar açısından rahatlatıcı olmaları ve kent için hem görsel olarak hem de ekolojik açıdan önem taşıyan parkların bakımsız ve kendi haline bırakılmışlıkları gözden kaçamamaktadır. Bu mekanlara yapılmış olan yatırımlar atıl olarak durmaktadır.

Örneğin ; Su kapı mahallesinde Millet Parkı içerisinde atıl durumda bulunan sosyal hizmet binası çeşitli etkinlikler için kullanılabilen bir yapı haline dönüştürülebilir.

Resim 9: Kentte bakımsız kalmış bir heykel

Parkların girişlerinde ya da çeşitli noktalarında bulunan heykeller şehircilik açısından önemli objeler olsalar dahi; bakımlarının yapılması çeşitli ışıklandırmalarla günün her saati farklı siluete bürünmeleri bu heykellerin amacına ulaşmasını sağlayabilir.

✓ **Çözüm Önerileri**

Kentte bulunan yeşil alanların ve parkların bakım ve onarımlarının yapılması için ilgili idarelerin bu konuda daha hassas davranmaları gerekmektedir. İklim koşullarına uygun olarak düşünülmüş peyzaj çalışmalarıyla (oyun grupları, oturma grupları ve bitkilendirme vs...) bu alanların kent içinde ortak yaşanabilir mekanlar olması sağlanmalıdır.

Resim 10-11: Park ve rekreasyon alanlarına önerilen görsel örnekler

Kentin birçok noktasında bulunan parklar; çocuk oyun alanlarıyla yaşanır kılınmalıdır. Ayrıca bu parklarda bulunan yapıların onarılarak mahalle sakinlerinin kullanımına tekrar açılması sağlanmalıdır. Söz konusu yerler sosyokültürel olarak yeniden değerlendirilemese bile çeşitli kursların verildiği yapılar haline dönüştürülebilir.

Resim 12-13: Çocuk oyun alanları ve spor aletlerine görsel örnek

5.6-Kars Çayı Ve Köprüler

Kentin merkezinden geçen Kars Çayı; kent kimliği oluşması açısından önemli bir olgudur. Ülkemizde birçok şehircilik gelişimi öncelikle dere ıslahı ve mimari özellikleri olan köprüler ve aydınlatmalarla şekillenmiştir.

Ayrıca; kentin kanalizasyonu Kars çayına döküldüğü için; hem çevresel kirlilik hem de insan sağlığı açısından tehlike teşkil etmektedir.

Resim 14: Kars çayı

Resim 15: Kars çayı köprüsü

✓ Çözüm Önerileri

Kentin merkezinden geçen Kars çayı; kentin kimliği oluşması açısından önemli bir olgudur. Ülkemizde birçok şehircilik gelişimi öncelikle dere ıslahı ve mimari özellik taşıyan köprüler ve aydınlatmalarla şekillenmiştir.

Resim 16-17: Kars çayına köprü görsel örnekleri

Kars çayı için yapılacak bu ıslah; park , yürüyüş bandı ve bisiklet yolu gibi insanları bu alanlara toplayabilecek aktivitelerin çayın etrafına toplanması kentin kültür gelişimi açısından olduğu kadar kentlilik bilincinin yerleşmesi açısından faydalı olacak ayrıca çevre kirliliğini de ortadan kaldıracaktır.

Resim 18-19: Dere ıslahına görsel örnekler

Planlanacak olan çalışmada mevcut köprülerin de onarılması sağlanarak; çeşitli aydınlatmalarla daha güvenli geçişlere ve estetik görünüme kavuşması sağlanmış olacaktır.

5.7-Kent Girişleriyle İlgili Sorunlar

Kars'a diğer iller ve ilçelerden girişi sağlayacak altı adet giriş bulunmaktadır.

Girişlerin kentin kimliğini gösteren kapılar olduğu olgusundan yola çıkarak; bu girişler kent kimliği açısından kötü bir imaj oluşturmaktadır.

Ayrıca çevre yolunun tamamlanmamış olması bu girişlerdeki refüj, kavşak ve çevre düzenlemelerinin yapılamamasına neden olmaktadır. Ardahan girişinde bulunan otogar ve sebze halinin bulunduğu alanların ve binalarının kente yakışır olmayışı ve bu alanlarla ilgili düzenlemelerin yapılmayışı da girişlerin kimliksiz olmasına neden olmaktadır .

İmar planında çevre yolu üzerinde planlanmış olan spor tesis alanı ve fuar alanı gibi mekansal alanların hayata geçirilememesinden dolayı kentte girişte kötü bir görünüm oluşmaktadır.

Resim 20: Kentin bir giriş noktası

✓ **Çözüm Önerileri**

Kars ilinin doğu ve batı istikametinde giriş ve çıkışları mevcut olup bunlara ek olarak eski Erzurum yolu-Digor Yolu-Ani Harabeleri yolu ve Kalenin arkasından devam eden ve Susuz-Ardahan yoluna bağlanan yollar mevcut olup bakımsız ve sürekli yama yapılmak suretiyle onarılmaya çalışılmaktadır. Şehirlerin **girişleri**, o **şehre** ait bir ölçüdür ve şehirle ilgili ilk intibaların oluşması şehrin **GİRİŞ-ÇIKIŞ** yolları ile anlaşılmaktadır. Kars ilini batıya bağlayan yol çift yollar programı kapsamında yapılmaktadır. Ancak Şehir geçişlerinde bakım onarım ve yenileme çalışmaları devam etmektedir. Makro plan çerçevesinde düşünecek olursak Karsı Ardahan'a bağlayan ve şehir Terminalinin bulunduğu bölgede şimdiden gerekli imar çalışmaları yapılarak burası **YONCA** tabir edilen alt ve üst geçitler şeklinde bir planlama yapılarak bu yönde çalışmalar yapılabilir. Bunun yanında gerekli kamulaştırmalar şimdiden yapılması sağlanmalıdır. Bu yapılması planlanan **YONCA** 'nın ışıklandırılması yeterli ölçüde olmalı ve yolun kenar kısmından itibaren şehre doğru yürüyüş kaldırımları yapılmalı ve bu yolların yanında da bisiklet yolu unutulmamalıdır.

Resim 21: Eski Erzurum yolu kavşağı

Şehrin batı tarafından girişinde 2 şehir girişi mevcut olup bunlar alt geçitlerle düzenlenmesi yapılmalı, yapılan yatırımlardaki çekme mesafelerine şimdiden dikkat edilmelidir. Anayolun alt tarafında yapılan Sosyal Hizmetler Engelsiz Yaşam Merkezi, Fen lisesi v.b. yatırımlar da dikkate alınmalıdır.

Resim 22: Eski Erzurum yolu kavşağı

Şehri sanayiye bağlayan yolun durumu içler acısı bir halde olup gerekli bakımları maalesef yapılmamıştır. Ayrıca bu yol aynı zaman da üniversite ile de ulaşımı sağlamaktadır.

Şehirlerin batıya doğru gelişmekte olduğu göz önüne alınırsa maalesef Kars için bunu söylemek imkansız bir hal almaktadır. Çünkü üniversite kampusu ile şehir yakında birleşmeye doğru yol almaktadır. Yeni açılacak imar yolları bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Havaalanı yolu bağlantısı ile uluslararası yol birbirini kesmektedir. Bunun çözümü de yine alt geçit planlaması yapılarak düzeltilmesinde fayda sağlayacaktır. Bütün bu alt ve üst geçitler yapılırken şehrin alt yapısının da bitirilmiş olduğu göz önüne alınmalıdır. Yağmur drenaj hatları, kanalizasyon bağlantıları ,v.b...

Kent girişlerinin kent kimliğini gösteren kapılar olduğu olgusundan yola çıkarak; bu girişlerin refüjlerinin ve aydınlatmalarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

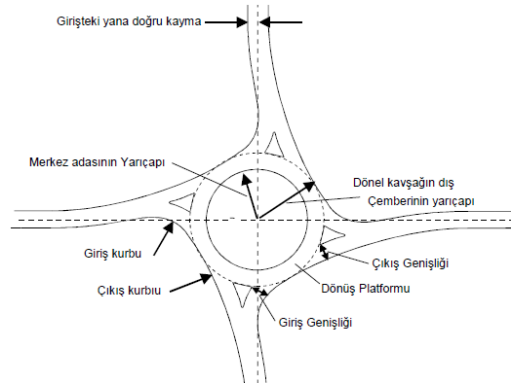

Resim 23:Kars -Ardahan girişi

Şehir girişleri genel olarak çevre yolunun da yapımının sürmesi sonucu kavşaklar tam olarak oluşturulmamış ve sinyalizasyonları eksiktir. Kavşaklar şehre uzak noktalarda bulundukları için bölgelerin çevre düzenlenmesi yapılmamış dolayısıyla şehrin ana girişleri olma durumlarından çok uzak bir görüntü sergilemektedirler

Bu girişler için (Ezurum - Ardahan yönünde veya tersi) alt geçit uygulanabilir. Geçitlerde bulunan kavşaklar büyük tutularak buralarda yapılacak düzenlemeler veya heykeller ile bu girişler tanımlanabilir.

Ardahan girişinde bulunan otogar ve sebze halinin bulunduğu binaların ve alanlarının düzenlemeleri yapılarak; kente yakışır bir görünüme kavuşmaları sağlanmalıdır. İmar planında gösterilen spor tesis alanları ve fuar alanı gibi yerleşkelerin de bir an önce kimlik kazanması bu alanların iyileşmesini sağlar.

Resim 24-25: Kent giriş kavşaklarına görsel örnekler

6-SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İl genelinde gözlemlemiş olduğumuz sorunları ana başlıklar halinde listelemeye çalıştık. Bu doğrultuda kent gelişimi için atılacak adımların başında belediye gelmektedir. Belediyenin sorumluluğunda olan iş ve görev tanımlarının kurum vizyon, misyon ve değerlerinin tespit edilmesiyle listelenmesi sağlıklı adımlar atılmasını sağlar.

Öncelikle imar planlarının anayasası olarak kabul gören nazım imar planının yapılması sağlanmalı ve en kısa sürede uygulamaya geçirilmelidir. Bununla beraber imar parselasyonlarının gerçekleştirilmesiyle plansız yapılaşmanın önüne geçilmiş olur. Gelişmişlik düzeyinde olan kentlerde yaya yollarının birinci öncelikli sirkülasyon alanları olduğu fikri düşünüldüğünde; kentteki yaya yollarının oluşturulması mevcut kaldırımların iyileştirilmesi ve iklim koşullarına ve bölge şartlarına uygun ağaçlandırılması sağlanmalıdır.

Ayrıca tarihi özelliği olan binaların atıl durumda olmasından kurtarılarak; kültür evleri, kadın girişimciler için sanat evleri veya Vakıflar Genel Müdürlüğü kanalıyla öğrenci evleri veya küçük el sanatları atölyesi olarak kullanılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Kentin günümüz koşullarına uygun hale getirilmesi için; kent estetiği önemsenerek şehircilik ve mimari açıdan yapılacak girişimlerin başında cadde ve sokaklarda kurulan pazarların kaldırılarak, şehre kazandırılacak modern kapalı pazar ve katlı otoparkta konuşlanması sağlanmalıdır. Örneğin; kentin merkezinde bulunan Öğretmenevinin bulunduğu cadde de kurulan açık halk pazarının kaldırılarak; kentin uygun bir yerinde inşa edilecek modern kapalı pazaryerine taşınması sağlanmalıdır.

İl valilik binasının bulunduğu yer; kent meydanı olarak düzenlenmeli ve yaşanır bir alan olması sağlanmalıdır. Yine kentte eksikliği gözlemlenen rekreasyon alanlarının kentte uygun yerlerde planlanması sağlanmalıdır.

Resim 26-27: Meydan görsel örnekleri

Kentin en önemli yerleşkesi ve simgesi olan Kars kalesi çevresinde yapılacak olan doğal koruma peyzaj çalışmalarıyla; eski Kars diye tabir edilen bölgede de kentsel dönüşüm projesi yapılarak bu bölgede yeni bir sosyal-kültürel doku oluşturulmalıdır.

Hasan Harakani Camii karşısındaki tepenin kente hakim durumu kullanılarak; bu bölgede tarihi ve mistik dokunun ortaya çıkarılması sağlanmalı, seyir teraslarıyla cazibesi arttırılmalıdır. Hasan Harakani Camii çevresinde yapılan çalışmaların biran önce tamamlanması; camii avlusunun öndeki caddeye kadar uzanması ve bir bütünlük arz etmesi gerekmektedir.

Kentleşmemizi yönlendiren bakış açılarının ve uygulamaların neden olduğu ortak temel sorun, her iki alan için de **kentsel yaşam kalitesinin düşük olması** olarak tespit edilmiştir. Ekonomik, sosyal ve kurumsal alanlarda görülen ikinci temel sorunun ise **dengesiz bölgesel gelişme** olduğu düşünülmektedir.

Kentleşmemizin teknik alanlarında görülen sorunların nedenlerine bakıldığında, aslında temelde kurumsal/idari alanlara ve planlama alanına ilişkin bakış açılarındaki eksiklikler göze çarpmaktadır. Bunların yanı sıra, bölge halkının kent gelişimine katkısının azlığı ve ilgili kurumlarda donanımlı,yeterli tecrübeye sahip teknik personel eksikliğinin de yaşanan olumsuzlukları ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Benzer şekilde, kentleşmemizin ekonomik, sosyal ve kurumsal alanlarında görülen sorunların nedenleri irdelendiğinde, öncelikle etkin olmayan bakış açıları öne çıkmaktadır. Bu temel nedeni izleyerek, planlama alanında görülen yetersizliklerin, donanımlı teknik personel eksikliğinin, bölge halkının konuya bakış açısının, mali kaynakların yetersizliğinin yaşanan sorunların yegane sebebi olduğu kanaatine varılmıştır.

Yukarıda irdelenen sorunlar ve bu sorunların nedenleri, sürdürülebilir kentsel gelişme yaklaşımının temel unsurlarına da dikkat çekmektedir. Doğal kaynak limitlerinin dikkate alınması, kentlerde fiziksel ve sosyal altyapının yeterli olması, doğal risklere karşı iyi tasarlanmış ve inşa edilmiş olması, ihtiyacın üzerinde alanın yerleşime açılmaması, yurttaşların kentsel karar alma süreçlerinde rol almaları, gecekondü alanlarında yaşayan nüfusun kentin geri kalanı ile bütünleşmesi, gelir dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi, kentlerdeki şiddet ve suç oranının azaltılması/ortadan kaldırılması, yerel girişimciliğin desteklenmesi konularının önemi vurgulanarak; sürdürülebilir kentsel gelişme yaklaşımının çevresel (yapılı çevre ve doğal çevre), sosyal ve ekonomik boyutlarının tümüne işaret edilmektedir.

Yapılaşma da planlı yapılanmanın daha sıkı denetlenmesi sağlanmalı; bina cephelerinin de çevresel yapının dokusuna uygun olması sağlanmalıdır.

Şehir içerisinde çevre temizliği yeniden ele alınarak, çöp ve atık toplama programı yapılarak gerekli ünitelerin sağlanması ve kentte konumlanmaları sağlanmalıdır.

Ayrıca kentte önemli bir tehdit oluşturan sokak köpeklerinin; kentin dışında yapılacak bir hayvan barınağına yerleştirilmeleri gerekmektedir. Şehir merkezinde bulunan hayvan pazarı da yine şehir dışında daha uygun bir yerde daha modern hale getirilmelidir.

Halen yapımı ve projesi devam eden üç ülkeyi birbirine bağlayan demiryolu projesi göz önüne alınarak; şehir merkezinde yeni turizm ve ticari alanlar oluşturulmalıdır. Kentin merkezinden geçen demiryolu ve çevresinin iyileştirilme çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca kent ekonomisinin hareketlenmesi için küçük atölye tipi yapılaşmalar teşvik edilmelidir. Günümüzde önemli bir istihdam sağlayan büyük şirketlerin çağrı merkezleri; şehir merkezlerinin

hareketlenmesinde önemli paya sahiptirler. Bu doğrultuda çalışmalar yapılmalı ve desteklenmelidir.

Kentin birçok noktasında bulunan heykellerin ve bulundukları çevrelerin iyileştirilmesiyle estetik bir kent görünümü sağlanmalıdır. Örneğin; Kazım Karabekir Paşa anıtı ve çevresi iyileştirme kapsamına alınmalı, iklim koşulları göz önüne alınarak peyzaj çalışması yapılmalıdır.

Şehir merkezinde eksikliği hissedilen rekreasyon alanları oluşturulmasında; kent merkezinde yer alan stat kullanılmalıdır. Mevcut stadın şehir dışına inşa edilmesiyle, şuan ki alan kent meydanı ve yeşil alan olarak kullanılabilir.

Şeker fabrikasına doğru gelişen yeni yapılaşma alanında çevre düzenlemesi yapılarak; daha modern bir hal alması sağlanmalıdır.

Kentlerin sosyal ve kültürel açıdan gelişmesinde önemli bir rolü olan üniversitelerdir. Kentin gelişmeye açık yerinde konumlanmış olan Kafkas Üniversitesinin şehir merkeziyle bağlantısını sağlayan Faikbey caddesinin devamı olan ve Paşaçayırı mevkiinden üniversite alanına kadar devam eden caddenin kimlikli bir bulvar olması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca eğitim fakültesinin bulunduğu alanda yer alan gecekondular bölgesinde kentsel dönüşüm projesi uygulanmalı; fakülte girişine kadar olan alan çevre düzenlemeleriyle rekreasyon alanına dönüşmelidir.

Kentte fiziki durumların iyileştirilmesi dışında sosyal ve kültürel etkinliklerin yapılması sağlanmalı; meslek odalarını eğitim ve seminer düzenlemeleri yönünde teşvik etmeli; konserler, çeşitli paneller, söyleşiler, sergiler gibi etkinlikler için fiziki koşullar sağlanmalı ve yapılmaları yönünde çalışmalara hız verilmelidir. Kente yapılacak Devlet Tiyatro salonu ise; bu çalışmalara önderlik etmesi açısından önem arz eder.

Bu bağlamda hazırlanan Kentleşme Yerleşme ve Mekansal İnceleme Raporunun; Kars'ın fiziki koşullarını iyileştirmek, kentte süregelen yaşam kalitesini arttırmak ve günümüz koşullarına uygun modern, çağdaş ve seçkin bir kültür şehri olması için yapılacak çalışmalara envanter olması amaçlanmıştır.

İşbu inceleme raporu tarafımızdan hazırlanmış olup; saygılarımızla takdim ederiz.

Hazırlama Komisyonu

Burcu HOPANCI

Mimar

Büşra UZUN

Mimar

Enis SERTER

Mimar

H.Mehmet BAYRAKTAR

Mimar

Emrah AKALIN

Müdür Yardımcısı

Ömer BOLAT

Bayındırlık ve İskan Müdürü